

(Verslag der Commissie tot onderzoek.)

daarvan tot aankoop van schuld besteedde, eene rentebesparing van 4 à 5 per cent van zoodanig kapitaal kon verwerven. Tegen een en ander deed men opmerken, dat de Minister van Finantien wel in de eerste plaats van het dekken van tekorten voor 1867 en 1868 spreekt; maar toch nader van het toevoegen der baten aan de Staatsinkomsten voor het bestrijden der kosten van den aanleg der Staatsspoorwegen gewaagt. Die spoorwegen maken een deel van het kapitaal van den Staat uit en de baten van het Domeinfonds worden dus niet aan hare eigenaardige bestemming onttrokken, wanneer men ze daarvoor gebruikt. Men antwoordde, dat dan toch eenige tegenstrijdigheid in de gezegden des Ministers schijnt te heerschen, en vroeg, of de Minister welligt verwacht, dat de som, op de Staatsbegrooting van 1869 voor den aanleg der Staatsspoorwegen gebragt, niet voldoende zal zijn. In elk geval achten verscheidene leden nadere uiteenzetting van het gevoelen des Ministers wenschelijk; terwijl anderen of zijne behoedzaamheid prezen, of elke beslissing over het thans behandeld punt tot de vaststelling der Staatsbegrooting voor 1869 verdaagd wilden hebben.

§ 2. Door eenige leden werd, onder verwijzing naar de som, op deze begrooting voor het slechten van vestingwerken uitgetrokken, de meening geopperd, dat het ontmantelen onzer afgekeurde vestingen wel eenigzins krachtiger werd doorgezet, dan het belang van 's lands finantien scheen te gedoogen. Dat men de eigenlijke grensvestingen zoo spoedig mogelijk moest onbruikbaar maken, konden zij ligt bevroeden; maar bij de ontmanteling der meer binnenwaarts gelegene was toch zulk een dringende haast niet. Ten aanzien van deze kon het beginsel worden gevolgd van trapsgewijze overdracht van grond aan particulieren, onder verband van slechting der daarop aanwezige werken. Zelfs indien daarbij van het bijbetalen van eene schadeloosstelling sprake moest zijn, was de zaak voor 's lands finantien voordelig. Deze leden hadden bij het maken der aanmerking vooral het oog op Bergen op Zoom. Andere leden waren het, wat de waardering dezer vesting uit een strategisch oogpunt betreft, volstrekt niet met de straks aangeduide eens. Bergen op Zoom behoort, volgens hen, even als Maastricht en Venlo, tot eene categorie van vestingen, op eene verdedigbare grenslijn gelegen. Geeft men die vestingen als zoodanig op, dan behooren zij ook zoo spoedig mogelijk onbruikbaar te worden gemaakt, opdat de vijand zich die niet, onder bepaalde omstandigheden, ten nutte kunne maken. Op deze categorie behoort dus het beginsel te worden toegepast en zoo spoedig mogelijke slechting der werken van Staatswege, waarop dan de verkoop der daardoor verkregene gronden volgen kan. Er zijn echter, ook volgens deze leden, vestingen, van welke de vijand niet ligt enig nut kan trekken, en bij welker ontmanteling dus enkel op het belang der ingezetenen, in verband met dat der schatkist, behoort te worden gelet. In deze tweede categorie rangschikten zij Koevorden. Zij hadden eene berekening gezien, volgens welke de slechting van Koevorden f 220 000 aan het Rijk kosten zou, terwijl de daardoor te verkrijgen bunders grond bij verkoop hoogstens f 57 000 zouden opbrengen. Onder zoodanige omstandigheden beveelt zich het denkbeeld aan, om de vestingwerken aan de gemeente over te geven, haar onder zekere voorwaarden de verplichting tot slechting binnen een bepaald tijdsverloop op te leggen, en dan aan de gemeente, naar mate zij zich uitbreidt, de betaling van zeker bedrag, des noods over een aantal jaren verdeeld, voor te schrijven. In dien geest moeten onderhandelingen met het gemeentebestuur van Koevorden hebben plaats gehad, die echter afgebroken zijn. Men vroeg of deze onderhandelingen niet weder konden worden aangeknoopt.

Overigens deed men tegen het gevoelen, dat de ontmanteling onzer afgekeurde vestingen met te veel ijver wordt doorgezet, gelden, dat het bestaan dier vestingen voor de ingezetenen groote bezwaren medebrengt, en dat dus, zoodra Regering en Volksvertegenwoordiging het over de ontmanteling eens zijn, op den Staat de zedelijke verplichting rust om dien last zoo spoedig mogelijk te doen ophouden.

In eene der afdeelingen vroeg men, waarom de vestingwerken van Breda, nadat de Kamer die plaats als vesting opgegeven had, niet aan het domein waren overgegeven, maar nog voortdurend onder het beheer van het Departement van Oorlog stonden. In eene tweede afdeeling wenschte men, zoo mogelijk, eene opgave te ontvangen van de sommen, die in 't geheel voor de ontmanteling der zes in de Memorie van Toelichting opgenoemde vestingen zullen moeten worden uitgegeven. Andere leden gingen niet zoo ver, maar wenschten der Regering in bedenking gegeven te hebben, om jaarlijks bij de Memorie van Toelichting der begrooting van het Domeinfonds een verslag te voegen, alles behelzende wat in het loopende jaar op het gebied der slechting

van vestingwerken is geschied of nog geschieden zal. Tot zekere hoogte voldoet de tegenwoordige Memorie van Toelichting reeds aan dit verlangen; maar men wilde er nog bijgevoegd hebben, wat voor het slechten der werken van iedere vesting is besteed, en welke baten dien ten gevolge verkregen of te verwachten zijn.

§ 3. Geheel afgescheiden van het vraagstuk der slechting van vestingwerken werd in eene der afdeelingen gevraagd, of met den verkoop van daarvoor geschikte domeinen wel altijd zoo spoedig wordt voortgegaan als de wet van 1848 medebrengt, en of zich niet hier en daar tegen zoodanigen verkoop andere belangen doen gelden.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend, dat de voorafgaande bedenkingen vatbaar zijn om bij de openbare beraadslaging over het wets-ontwerp te worden beantwoord, en zich dus tot de opneming dier bedenkingen in het tegenwoordig *Eindverslag* bepaald.

Aldus vastgesteld den 18den November 1868.

VAN BLOM.
VAN KERKWIJK.
BLOM.
VAN WASSENAER VAN CATWIJK.
DE BRUYN KOPS.

[18. 2.]

VERSLAG DER COMMISSIE belast met het onderzoek van de inlichtingen op het Verslag der Commissie uit de Kamer wegens de opgaven betrekkelijk den verkoop van Domeinen enz. over 1867; uitgebragt in de zitting van den 24sten November 1868.

De Commissie, in wier handen zijn gesteld de bij missive van den Minister van Finantien van 27 Julij jl. verstrekte inlichtingen op het Verslag eener Commissie uit deze Kamer omtrent de opgaven van den verkoop van domeinen enz. over 1867, heeft de eer daaromtrent het volgende te berigten.

Ten gevolge van het door de vorige Commissie gedaan en door de Kamer aangenomen voorstel waren de genoemde opgaven voor kennisgeving aangenomen en was afschrift van het Verslag der Commissie aan den Minister van Finantien medegedeeld.

Naar aanleiding dier mededeeling komt de Minister op de zaak terug en verklaart, in antwoord op eene door de vorige Commissie opgemerkte onnaauwkeurigheid in den staat der onderhandsche verkooping, dat de fouten bij het afschrijven zijn begaan en dat de staten overigens met zorg en naauwkeurigheid zijn opgemaakt.

De Commissie meent te mogen opmerken, dat de nu ook door den Minister erkende fouten in de aan de Tweede Kamer ingezonden staten door die verklaring niet worden opgehelderd. Het blijft onzeker of de fouten bij het afschrijven zijn begaan in de cijfers, welke in de kolommen zijn uitgetrokken, of wel alleen bij de optelling, in welk geval het eindcijfer alleen onjuist zou zijn en zoowel op den staat der onderhandsche verkoopen als op den recapitulatiestaat zou moeten worden vervangen door het in het vorig Verslag aangegeven cijfer van f 637 232,29.

De Commissie zich vleijende, dat in 't vervolg dergelijke fouten niet meer in de aan de Kamer overgelegde stukken zullen worden gemaakt, stelt thans voor de inlichtingen voor kennisgeving aan te nemen, dit Verslag te doen drukken en ronddeelen en aan den Minister van Finantien in afschrift mede te deelen.

Aldus vastgesteld door de Commissie, den 24sten November 1868.

VAN DELDEN.
KERSTENS.
VAN WASSENAER VAN CATWIJK.
VAN NAAMEN VAN EEMNES.
DE CASEMBROOT.